

Бондаренко Вікторія Михайлівна
*кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник,
доцент кафедри бізнес-адміністрування,
маркетингу та менеджменту,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-543-6-36>

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Підприємства змушені функціонувати в середовищі високої невизначеності, швидких змін та зростаючих вимог до ефективності використання ресурсів. У таких умовах прийняття обґрунтованих управлінських рішень стає ключовим фактором забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку. Одним із найважливіших інструментів підтримки стратегічного управління виступає економічний аналіз, який дозволяє оцінювати результати діяльності, виявляти тенденції та формувати обґрунтовані прогнози.

Актуальність дослідження економічного аналізу як інструменту стратегічного управління зумовлена необхідністю підвищення якості управлінських рішень, адаптації підприємств до змін зовнішнього середовища та ефективного використання наявних ресурсів. Економічний аналіз забезпечує інформаційну базу для формування стратегії розвитку, оцінки ризиків та визначення перспективних напрямів діяльності.

У контексті стратегічного управління економічний аналіз виконує функцію інформаційного забезпечення, що дозволяє формувати довгострокові цілі та визначати шляхи їх досягнення.

Сутність стратегічного управління полягає у визначенні місії підприємства, формуванні стратегічних цілей та розробці заходів щодо їх реалізації. Економічний аналіз відіграє ключову роль на всіх

етапах цього процесу. На етапі стратегічного планування він дозволяє оцінити поточний стан підприємства, визначити його сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози зовнішнього середовища [1]. Це створює основу для формування ефективної стратегії розвитку.

Важливим напрямом економічного аналізу є оцінка фінансового стану підприємства. Аналіз ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності дозволяє визначити здатність підприємства забезпечувати стабільне функціонування та реалізовувати стратегічні цілі. Отримані результати використовуються для прийняття рішень щодо залучення інвестицій, управління витратами та оптимізації структури капіталу. Особливу роль у стратегічному управлінні відіграє стратегічний аналіз, який дозволяє оцінювати майбутні результати діяльності підприємства на основі існуючих тенденцій. Використання методів економіко-математичного моделювання, сценарного аналізу та прогнозування забезпечує можливість розробки альтернативних стратегій розвитку та вибору оптимального варіанту.

Інструменти стратегічного аналізу відіграють ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування підприємства та формуванні його довгострокової стратегії розвитку. Вони дозволяють здійснювати комплексне дослідження внутрішнього та зовнішнього середовища, виявляти фактори впливу на діяльність підприємства, а також оцінювати його конкурентні позиції на ринку. Зокрема, у практиці стратегічного управління широко застосовуються такі інструменти, як SWOT-аналіз, що дає змогу визначити сильні і слабкі сторони підприємства поряд із можливостями та загрозами; PEST- та PESTEL-аналізи, спрямовані на дослідження впливу макросередовища; аналіз п'яти сил Портера для оцінки конкурентного тиску в галузі, а також BCG-матриця та GE/McKinsey матриця, які використовуються для аналізу портфеля бізнес-напрямів. Важливе значення мають також VRIO-аналіз, що дозволяє оцінити внутрішні ресурси та конкурентні переваги підприємства, аналіз ланцюга цінності, який спрямований на

виявлення джерел створення вартості; SPACE-аналіз для визначення стратегічної позиції підприємства; GAP-аналіз для ідентифікації розривів між поточним і бажаним станом, а також бенчмаркінг як інструмент порівняння з кращими практиками [2].

Особливого значення набуває дослідження сучасних інструментів стратегічного аналізу, які поєднують традиційні підходи з новітніми аналітичними методами та цифровими технологіями. До таких інструментів належать сценарний аналіз, що дозволяє моделювати альтернативні варіанти розвитку подій; аналіз життєвого циклу продукту, орієнтований на визначення стадій розвитку продукції, аналіз ключових факторів успіху, який сприяє концентрації ресурсів на найбільш значущих напрямках діяльності, а також збалансована система показників, що забезпечує комплексну оцінку результативності підприємства. Це зумовлює необхідність систематизації існуючих інструментів, оцінки їх ефективності та визначення можливостей практичного застосування у діяльності підприємств. Отже, актуальним є питання вдосконалення інструментарію стратегічного аналізу як основи підвищення конкурентоспроможності та забезпечення стійкого розвитку підприємств у довгостроковій перспективі.

Економічний аналіз також сприяє підвищенню ефективності контролю за реалізацією стратегічних рішень. Порівняння фактичних результатів із запланованими показниками дозволяє своєчасно виявляти відхилення та вживати коригуючих заходів [3]. Це забезпечує гнучкість управління та адаптацію підприємства до змін.

Отже, економічний аналіз є важливим інструментом стратегічного управління підприємством, який забезпечує його стійкий розвиток та адаптацію до умов сучасної економіки. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вдосконалення методів аналізу та їх адаптацію до умов цифрової трансформації.

Література:

1. Ковальчук Т. М., Вергун А. І. Стратегічний аналіз в системі стратегічного управління: теорія, методологія. *Економіка та суспільство*. 2024. № 70. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-78>
2. Онищенко В., Кононенко Д., Чупін М. Інструменти стратегічного аналізу в управлінні підприємством: огляд, класифікація, критерії вибору. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2023. № 4. С. 493-506. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-493-506>
3. Будник Л., Будник І. Аналітичне забезпечення формування стратегії економічної безпеки бізнесу. *Економіка та підприємництво в умовах сучасних викликів: матеріали збірника II Всеукраїнської науково-практичної конференції*. 01 лютого 2024 р. Житомир: Поліський національний університет, 2024. С. 157-160.